

MEMO

Jongerenwerk in het basisonderwijs

Aan Gemeente Dalfsen
Kopie aan Saam Welzijn
Van Rogier Kattenberg, Tessy Gaykema, Dorien Graas (Hogeschool Windesheim) en Annelot van Rooij (GGD IJsselland)
Datum 12-05-2023
Onderwerp Tussentijdse memo onderzoek jongerenwerk in het basisonderwijs

In opdracht van de gemeente Dalfsen doen onderzoekers van Hogeschool Windesheim en GGD IJsselland onderzoek naar jongerenwerk in het basisonderwijs. Dit onderzoek is gekoppeld aan het pilotproject waarbij jongerenwerkers van Saam Welzijn actief zijn op verschillende scholen in de gemeente Dalfsen. In dit onderzoek richten we ons op de jongerenwerkers op twee basisscholen; de Zaaier en het Avontuur. We onderzoeken de samenwerking tussen de school en het jongerenwerk waarbij we hiervoor een methodiekbeschrijving ontwikkelen en uitwerken. Als tweede onderzoeken we de werkzame bestanddelen van het jongerenwerk binnen het basisonderwijs door te kijken naar verschillende perspectieven van jongerenwerkers, leerkrachten, directeuren, ouders en leerlingen. Als laatste brengen we een kennis- en leercyclus op gang onder jongerenwerkers die werken in het basisonderwijs.

Deze Memo is geschreven op verzoek van de gemeente Dalfsen om voorlopige resultaten te delen van het onderzoek. Het onderzoek is echter nog in de fase van laatste dataverzameling en data-analyse. In deze Memo schetsen we een aantal hoofdlijnen en geven we een beeld van de opgehaalde informatie zonder hier voorbarige conclusies aan te hangen.

Onderzoeksproces

De voorbereidingen van dit onderzoek zijn gestart in september 2022. Begin november 2022 hebben we een startbijeenkomst georganiseerd met de jongerenwerkers van het Avontuur en de Zaaier, de directeuren van beide scholen, de gemeente Dalfsen en Saam Welzijn. Sinds die eerste bijeenkomst hebben we met de jongerenwerkers gewerkt aan het ontwerpen van een logboek om hun werkzaamheden en de resultaten daarvan op de scholen bij te houden. Tussendoor hebben we verschillende gesprekken met ze gehad over het aanscherpen van het logboek en om hun ervaringen te delen. Vanaf februari 2023 hebben we daarnaast interviews uitgevoerd met de directeuren, docenten en de vier jongerenwerkers. Dit gaf ons extra input naast de logboeken. We hebben ook een aantal leerlingen gesproken over hun ervaringen met de jongerenwerkers en we zijn meerdere keren op de beide scholen meegelopen om de verschillende activiteiten van de jongerenwerkers en de interactie met de leerlingen te zien. Het onderzoek loopt nog tot eind dit schooljaar en de uiteindelijke resultaten zullen in juli/augustus opgeleverd worden. Dit betekent dat we op dit

moment nog druk bezig zijn met het verzamelen van nieuwe data en het analyseren van de opgehaalde data. Een aantal onderdelen die nu nog lopen zijn gesprekken die wij met kinderen voeren en een korte vragenlijst die uit is gezet bij ouders. Daarnaast staan we nog midden in het codeer- en analyseerproces van de opgehaalde data.

Aangezien het onderzoek nog niet afgerond is presenteren we in deze Memo alleen voorlopige resultaten. We willen benadrukken hoe belangrijk het is om als het onderzoeksrapport afgerond is te kijken naar het complete beeld.

Voorlopige schets van activiteiten jongerenwerkers

Uit de informatie die we hebben verkregen vanuit het logboek kunnen we een voorlopig beeld schetsen van de activiteiten die de jongerenwerkers op de Zaaier en het Avontuur uitvoeren. Het logboek is tot nog toe 52 keer ingevuld. In de helft van de gevallen geven de jongerenwerkers aan dat ze groepswork hebben gedaan. Groepswork is bijvoorbeeld een inhoudelijke activiteit met de hele klas zoals weerbaarheidstrainingen, een spelactiviteit met een kleiner groepje onder schooltijd zoals in de pauzes en het in kaart brengen van groepsdynamiek. Andere activiteiten die jongerenwerkers hebben uitgevoerd zijn individuele begeleiding van leerlingen en afstemming met leraren, directeuren of ouders. Jongerenwerkers waren in het logboek positief over de uitkomsten van de activiteiten en hoe deelnemers hierop reageerden.

Voorlopige resultaten methodiekbeschrijving

Aan het eind van het onderzoek zullen we een methodiekbeschrijving opleveren van jongerenwerk in het basisonderwijs. Hierbij gebruiken we naast de opgehaalde informatie literatuur en de bestaande documentatie van de betrokken organisaties. We gaan voor nu alleen in op de opgehaalde informatie uit de interviews en het logboek. Eén van de bevindingen voor de methodiekbeschrijving is dat er een behoefte bestaat bij de jongerenwerkers voor het hebben van heldere kaders of richtlijnen. In verschillende gesprekken komt naar voren dat hier nog geen eenduidig beeld van is. Het lijkt erop dat de jongerenwerkers de kaders gaandeweg het schooljaar wel steeds duidelijker voor zichzelf krijgen. Het is daarbij nog de vraag of er een consensus is tussen de jongerenwerkers op de verschillende scholen en met de schooldirecties. Qua doelgroep lijken de kaders redelijk duidelijk. De jongerenwerkers richten zich op de scholen op de bovenbouw en dan in het bijzonder op de groepen 7 en 8. Inhoudelijk ontstaat er ook steeds meer onderscheid. Zo geven jongerenwerkers aan dat ze er niet zijn als pleinwacht. Ze doen vaak mee in de pauze met activiteiten of organiseren zelf wat, maar dat is specifiek bedoeld om de groepsdynamiek in kaart te brengen of op een positieve manier te bevorderen. Andere onderdelen waar jongerenwerkers zich op richten is de sociaal-emotionele ontwikkeling van leerlingen. Dit doen ze onder andere door weerbaarheidstrainingen te geven en individuele begeleiding te bieden aan leerlingen die dit nodig hebben.

In dit onderzoek is ook de samenwerking tussen de verschillende betrokken partijen een belangrijk onderdeel van de methodiekbeschrijving. De betrokken partijen zijn de school met de leerlingen, leerkrachten, directeur en intern begeleider, de jongerenwerkers, de ouders en eventueel andere (zorg)partijen mochten die in beeld zijn. Tot nog toe hebben we gehoord dat de samenwerking tussen de scholen en de jongerenwerkers goed verloopt. Jongerenwerkers kunnen makkelijk schakelen met medewerkers op de scholen en ze worden gevonden met vragen. De jongerenwerkers geven aan dat ze vanaf het begin hebben geïnvesteerd in de zichtbaarheid zodat leerkrachten en leerlingen hen wisten te vinden. Ze zien nu dat het opbouwen van vertrouwen, de

zichtbaarheid en de laagdrempeligheid zijn vruchten af gaan werpen omdat ze steeds meer worden gevraagd voor activiteiten en interventies. De samenwerking en contacten met ouders zijn volgens de jongerenwerkers tot nog toe minder ver ontwikkeld. Dit hopen ze nog meer uit te bereiden. Wij zijn benieuwd wat de ervaringen van ouders zijn met het jongerenwerk als we de resultaten van onze korte vragenlijst ontvangen.

Voorlopige resultaten werkzame bestanddelen

Zoals benoemd hebben jongerenwerkers veel tijd gestopt in het zichtbaar en benaderbaar zijn op de scholen. Jongerenwerkers ervaren dit als heel waardevol. Ze hebben het gevoel dat ze op die manier een basis hebben gelegd, vertrouwen hebben gewonnen en ervoor zorgen dat ze laagdrempelig te benaderen zijn.

We hebben een aantal leerlingen gesproken om van hen te horen wat zij van het jongerenwerk vinden. Leerlingen zeggen dat ze eerder naar jongerenwerkers gaan omdat je die ook na school ziet en zij tijd voor je hebben. Leerkrachten hebben volgens de leerlingen veel werk in de klas en na school en spelen minder vaak mee op het plein. Daarnaast noemen leerlingen dat ze door de jongerenwerkers ook andere kinderen leren kennen. We hopen de komende tijd nog meer leerlingen te spreken over hun ervaringen.

Om goed te kijken naar de werkzame bestanddelen van het jongerenwerk in het basisonderwijs hebben we gekeken naar de toegevoegde waarde van een jongerenwerker die deze taken/thema's oppakt ten opzichte van al aanwezige professionals zoals een leerkracht of intern begeleider. We gaan hier in het vervolg van de analyse nog verder op inzoomen vanuit verschillende invalshoeken. We kunnen al wel vast wat voorlopige onderdelen beschrijven die worden genoemd als de toegevoegde waarde van een jongerenwerker.

- Jongerenwerkers noemen onder andere de doorgaande lijn die er gecreëerd wordt van het primair onderwijs naar het voortgezet onderwijs.
- Jongerenwerkers zien nu al meer kinderen komen naar het jongeren centrum die hier eerder niet kwamen. Zo hebben zij al een vertrouwde plek met vertrouwde gezichten waar ze tijdens hun periode op het voortgezet onderwijs nog steeds kunnen komen. Op die manier kennen de jongerenwerkers de jongeren al en kunnen ze ook beter inspelen op problematiek die nu speelt of eventueel gaat spelen.
- Zoals eerder genoemd richten jongerenwerkers zich specifiek op de socialemotionele ontwikkeling en de talentontwikkeling van leerlingen. Dit is een andere invalshoek dan leerkrachten hebben die primair met de leerlijn en het onderwijs bezig zijn.
- Jongerenwerkers hebben hierbij ook andere expertise die ze gericht in kunnen zetten zoals bij het stimuleren van positieve groepsdynamiek of het geven van weerbaarheidstrainingen. Hierbij kunnen jongerenwerkers, volgens henzelf, iets extra's bieden naast de al aanwezige ondersteuning van leerkrachten en intern begeleiders.
- Leerkrachten geven daarbij aan dat jongerenwerkers anders contact maken met leerlingen dan zij doen. Zij kunnen wat vrijblijvender met leerlingen omgaan, doen ook leuke dingen met ze en staan meer naast ze als hulp of coach.

Kennis- en leercyclus

We hebben de afgelopen tijd drie bijeenkomsten gehad in het kader van het opzetten van de kennis- en leercyclus onder alle jongerenwerkers. Bij deze bijeenkomsten zijn alle jongerenwerkers van Saam Welzijn uitgenodigd die in het basisonderwijs actief zijn, ongeacht op welke school zij werkzaam zijn. Tijdens de bijeenkomsten hebben we telkens verschillende onderwerpen behandeld op basis van de behoeften van de jongerenwerkers. De voorbereiding en uitwerking van de onderwerpen werden deels door de jongerenwerkers gedaan en deels door ons als onderzoekers. Onderwerpen die onder andere aan bod zijn gekomen zijn kindercoaching, AVG/privacy, scheiding van ouders, normaliseren en sociale media. Het was wat zoeken naar de juiste invulling en de behoeften van de jongerenwerkers als het gaat om de kennis- en leerbijeenkomsten. Vanuit het onderzoek hebben wij nu alle bijeenkomsten gehad, we hopen dat de jongerenwerkers zelf verder gaan met het organiseren van deze bijeenkomsten op een manier waarop zij hier het meeste van leren. Het is een mooie kans om stil te staan bij en van elkaar te leren over de unieke positie die zij hebben als jongerenwerkers binnen deze nieuwe doelgroep; het basisonderwijs.

Vervolg

Zoals een aantal keer benoemd in deze Memo zijn dit voorlopige resultaten. We hebben hierin vooral een korte samenvatting gegeven van de opgehaalde ervaringen en meningen van de betrokkenen. Hier zijn vanuit ons nog geen conclusies of kritische noten aan toegevoegd. We hebben nog veel meer informatie opgehaald die niet allemaal op tijd opgeschreven en geanalyseerd kon worden om hierin te verwerken. Dit betekent dat bovenstaande resultaten nog zouden kunnen veranderen en in ieder geval nog een stuk uitgebreider beschreven zullen worden in de eindrapportage. In deze eindrapportage willen we kritisch reflecteren en objectief kijken naar de meningen en ervaringen die we opgehaald hebben. Daarnaast willen we aandacht besteden aan meer overkoepelende thema's zoals de achterliggende gedachte van deze pilot; normaliseren en de doelstelling van preventief werken.